Prof. Fabius merkt op, dat ook in het al geloopen jaar een aanzienlijk bedrag door de Vereeniging is besteed aan het Studiefonds; het schijnt hem noodig dat hierbij rekening worde gehouden met de veranderde omstandigheden. Wordt onze wensch vervuld en het wetsontwerp in zake Hooger Onderwijs aangenomen, dan zullen ook van Overheidswege beurzen beschikbaar worden gesteld; en overigens acht spreker de verzorging van dit belang meer te liggen op den weg van Kerkeraden en particulieren. Die kunnen beter beoordeelen of in hun kring het wenschelijk is, dat een onbemiddelde jonge man met groote gaven Hooger Onderwijs zal ontvangen.

Vooral in het begin was het voor onze kerken noodig dat ze geholpen werden; maar die tijd is voorbij, zoodat het aanbeveling verdient deze uitgave in het vervolg te beperken.

De *Voorzitter* is het met deze opmerking eens, en voegt daaraan toe, dat het woord Studiefonds op de gedachte zou brengen, dat er inderdaad zulk een *fonds* zou bestaan; doch dat is niet het geval. Hij beveelt de uitgesproken gedachte in de overweging van heeren Directeuren aan.

De President Directeur, de heer *S. baron van Heemstra* deelt mee, dat er wel geen groot fonds maar toch een studiefonds bestaat ten bedrage van *f* 13000, dat weldra nog door een aan dit fonds vervallen legaat zal worden vermeerderd. Dit fonds is er voorts niet alleen voor theologen; op dit oogenblik worden er ook juristen uit ondersteund. Het blijkt dus, dat de Hoogleeraren zich niet dagelijks bezighouden met deze bestuurszorgen. Overigens zijn aan het bestuur de veranderde omstandigheden niet ontgaan, en is het mede van oordeel, dat deze zorg niet in de eerste plaats aan de Vereeniging hoort.

Hierna wordt het rapport goedgekeurd.

Aan de orde is nu punt 6 der agenda:

Benoemingen:

a. Van een bestuurslid, in de vacature die ontstaat door de periodieke aftreding van den heer *S. baron van Heemstra*, die niet herkiesbaar is.

Voordracht van het bestuur: *H. W. van Marle Jr.* en *L. G. Weiss*.

b. Benoeming van een lid der commissie van toezicht op het geldelijk beheer, in de vacature die ontstaat door periodieke aftreding van den heer *L. G. Weiss*, die niet herkiesbaar is.

De *Voorzitter* vraagt of er ook leden zijn, die aan de vergadering wenschen voor te stellen, aan de voordracht voor bestuurslid nog één of meer namen toe te voegen. Daartoe blijkt geen begeerte te bestaan.

Als candidaat voor de Commissie van toezicht, voor welke het bestuur zelf geen voordracht kan doen, wordt uit het midden der vergadering genoemd de heer J. Balhuizen.

Tot leden van het stembureau worden benoemd de heeren Mr. H W. Hovy, M. Brouwer en Ds. Jongbloed.

Thans wordt het woord gegeven aan

Prof. Dr. H. BAVINCK,

die ongeveer als volgt zijn onderwerp inleidde:

Over uitbreiding der Universiteit, wier belangen ons hier op dezen dag samenbrengen, wensch ik eenige gedachten in uw midden neer te leggen. Of de bespreking daarvan zal kunnen leiden tot eene conclusie, die in stemming gebracht en aangenomen of verworpen zal worden, weet ik niet. Maar van meer waarde dan zulk een conclusie is de bevestiging van de overtuiging, dat wij allen, leden, begunstigers of belangstellenden van de Vereeniging voor Geref. Hooger Onderwijs, ieder naar de mate zijner gaven, het onze hebben bij te dragen, om het ideaal te verwezenlijken, dat ons bij eene Christelijke, Gereformeerde Universiteit voor oogen staat en met geestdrift bezielt.

Het onderwerp is niet nieuw, het is van de stichting der Universiteit af aan de orde geweest, het is nog actueel en zal ook in de toekomst op het agendum een plaats blijven innemen. Maar er kunnen omstandigheden zijn, die ons dwingen, om meer dan anders aan dit onderwerp onze aandacht te wijden. Van dien aard is het ontwerp tot wijziging van de wet op het Hooger Onderwijs, dat door de Regeering ingediend en door de Tweede Kamer aangenomen werd, en dat, met het oog op den uitslag van de verkiezingen voor de Prov. Staten, waarschijnlijk na korteren of langeren tijd tot wet verheven zal worden. De overwinning, daarin door de verbonden Christelijke partijen behaald, is vooral groot in *zedelijke* beteekenis. De financieele voordeelen voor de Vrije Universiteit zijn niet noemenswaard, vergeleken met de sommen, die de openbare universiteiten uit de Staatskas ontvangen. Maar er ligt in de wet, indien ze aangenomen wordt, eene rechtserkenning van het Bijzonder Hooger Onderwijs, welke, evenals op het terrein van het Lager Onderwijs, in de toekomst van groote beteekenis kan zijn!

Zij legt echter ook aan de bijzondere Hoogeschool eene verplichting op, waarvan al hare voorstanders zich niet diep genoeg doordringen kunnen. Want de politieke strijd voor de vrijmaking van het onderwijs, hoe belangrijk ook, is toch de voornaamste niet. Deze strijd dient alleen, om aan het bijzonder onderwijs licht en ruimte te verschaffen, om het te bevrijden van den druk eener onbillijke concurrentie, om er vrijheid van beweging aan te schenken. Maar na dien politieken strijd komt in verhoogde mate de *wetenschappelijke* worsteling aan de orde. Naast en na het zwaard moet de troffel ter hand genomen worden, om den aangevangen bouw met kracht voort te zetten en zoo mogelijk tot voltooiing te brengen.

Aan ons aller conscientie dringt de vraag zich op, of wij aan dien bouw willen medewerken, of wij onzen tijd, ons geld, onze kracht daarvoor over hebben, of we bezieling en toewijding genoeg bezitten, om op het ingeslagen pad voort te gaan en te volharden tot den einde toe. Als er zeker resultaat in den politieken strijd is behaald, dreigt er gevaar van verslapping en inzinking. En toch, dan vangt de wetenschappelijke strijd op het gebied van het onderwijs eerst aan. Dan moet het bewijs geleverd worden, dat de wetenschap des geloofs, niet alleen in de theologie en voor de Kerk, maar ook in de andere faculteiten en voor heel de maatschappij, in waarde, in rustige ontwikkeling, in degelijkheid en vruchtbaarheid zeer verre die des ongeloofs overtreft.

En daarom versta ik onder uitbreiding der Universiteit in de eerste plaats de versterking en vermeerdering harer sympathie in de kringen van ons volk. Evenals de Christelijke lagere school, is ook de bijzondere school voor Hooger Onderwijs geboren uit den nood der tijden, uit de behoeften des volks. Zonder twijfel wordt uit den aard der zaak het belang van Christelijk lager onderwijs veel dieper door het volk beseft dan dat van Christelijk Hooger Onderwijs. Het volk heeft hier voorlichting en leiding van noode, evenals en meer nog dan elders. Maar dank zij die voorlichting, is ook het oog des volks in breeden kring voor de behoefte aan Christelijk Hooger Onderwijs, aan Christelijke opleiding van onze juristen, litteratoren, medici enz. opengegaan. Het bijzonder hooger onderwijs is de consequentie van het bijzonder lager onderwijs.

Maar indien de Vrije Universiteit in dezen zin uit de behoeften des volks geboren is, dan heeft ze ook hoe langer hoe dieper en breeder in het hart van dat volk hare wortelen te slaan. Tot zekere hoogte kan geen enkele Universiteit buiten de sympathie van het volk bestaan. Want eene Universiteit dient niet alleen tot beoefening der wetenschap, maar ook tot bekwaming van de toekomstige leiders des volks. Maar in bijzonderen zin geldt dit van de hoogeschool, wier belangen ons thans hier samenbrengen. Want ze wordt niet van boven aan het volk opgelegd en de natie wordt er niet tegen wil en dank aan vastgehecht. Maar het is dat volk zelf, dat ze opricht en in standhoudt, dat ze steunt met zijne sympathie, met zijn gebed en met zijne gaven. Indien wij die sympathie gaan derven, indien wij daarin niet van jaar tot jaar toenemen, is de Vrije Universiteit niet in haar oorspronkelijk karakter en bedoelen te handhaven.

Aan de wetenschappelijke waarde, aan de vrije beoefening der wetenschap behoeft deze band met het volk geen afbreuk te doen. Want wij verkeeren in Nederland in het bijzonder gunstige geval, dat de beginselen van ons volksleven samenvallen met die, welke aan de Vrije Universiteit ten grondslag liggen. Ons volk werd in zijn eigenaardig bestaan en karakter uit de Reformatie geboren. Gereformeerd en nationaal zijn hier te lande innig verwant. Een Gereformeerde Hoogeschool is nooit, maar is vooral in Nederland geen sectarische, separatistische school, een lievelings inrichting van enkelen, maar een echt vaderlandsche, nationale school, een school die bestemd is te worden de vrije school voor heel de natie.

Dit wordt echter lang niet genoeg beseft. Van links en rechts wordt haar de sympathie onthouden, die zij noodig heeft. En daarom rust op ons allen de taak, om mede te arbeiden aan de uitbreiding der universiteit. Wij moeten allen op weren niet alleen, maar ook op werven bedacht zijn. Door hoog houden van het ideaal, door vast te staan op den bodem der Gereformeerde belijdenis, door bescheidenheid en ootmoed, door lankmoedigheid en zachtmoedigheid moeten wij de hoofden en de harten trachten te winnen van allen, die nu nog van verre staan en ons pogen schouderophalend gadeslaan.

Maar dit is het eerste, doch het eenige niet. In de tweede plaats versta ik onder uitbreiding der Universiteit het aanknoopen en versterken van de relaties, die zij heeft en hebben moet met heel het leven en streven van den tegenwoordigen tijd, met de gansche moderne cultuur.

Onze eeuw is meer dan eenige andere interessant overal, waar zij aangevat wordt. Voor iemand met geloof, moed en kracht is het een lust om te leven. Er is voor ieder wat te doen. Alles stelt ons een vraag, die op antwoord wacht. Alles is veranderd in een probleem, dat om oplossing roept. Allen zoeken en tasten, of zij vinden mochten. De vraag, aan het begin der geschiedenis in het menschelijk hart geworpen, herhaalt zich thans op ieder gebied en bij ieder verschijnsel. Is het ook, — zoo fluistert de twijfel in aller oor. Al het absolute wordt ontkend en voor het relatieve ingeruild.

Te midden van dit relativisme plaatst zich de Vrije Universiteit op den vasten grondslag van het algemeen, ongetwijfeld Christelijk geloof. Zij beweert, dat zij een antwoord geven kan op de raadselen des levens. Zij klemt zich vast aan het kruis en ziet daarin de verzoening aller tegenstellingen. Maar het is haar niet genoeg en mag haar niet genoeg zijn, om dit alleen in het geloof uit te spreken. Zij moet het antwoord, dat God in zijne openbaring, in schepping en herschepping brengt, in verband brengen met de volheid van het menschelijk leven, gelijk zich dat in deze eeuw onder leiding van Gods Voorzienigheid ontwikkeld heeft. Zij mag de Christelijke belijdenis niet laten zweven als een oliedrop op de wateren, maar behoort de harmonie op te sporen, die er tusschen Gods openbaring en het wezen der dingen op alle terrein bestaat. Zij moet aantoonen, dat man en vrouw, ouders en kinderen, patroons en werklieden, gezin en maatschappij, kerk en staat dan eerst zijn en kunnen zijn, wat zij allen naar hun idee behooren te wezen, indien zij zich voegen naar de regelen, door God in zijn openbaring voor al die levenskringen gesteld. De genade verstoort de natuur niet, maar herstelt haar en richt ze op.

En eindelijk is onder uitbreiding der universiteit nog te verstaan de vermeerdering van het aantal dergenen, die in engeren zin tot den kring der universiteit behooren. Hierover is meermalen gesproken, en provinciale universiteitsdagen hebben den wensch, dat deze uitbreiding geschieden mocht, soms in moties bellchaamd. Van harte hopen wij allen, dat het daartoe eerlang komen moge; dat de vacature in het college van Curatoren vervuld wordt; dat het aantal hoogleeraren in litterarische en juridische faculteit wordt uitgebreid; dat met de natuurkundige faculteit een aanvang kan worden gemaakt.

Maar met wenschen en besluiten verkrijgt men niet veel. Wat wij noodig hebben, zijn *mannen*, en die stampt men met geen moties uit den grond. Die kan God alleen schenken. En wat wij alleen kunnen doen, dat is bidden, dat Hij ze ons schenken moge in zijne gunst. Maar toch vestig ik nog op twee dingen de aandacht. Ten eerste op iets, dat alle Protestantsche Christenen in den lande aangaat. En dat is zeker ook, dat zij voor de Vrije Universiteit hunne gaven offeren. Maar er is nog iets kostelijker dan uwe gaven, en dat zijn uwe *zonen*. Neen, wij begeeren ze niet allen, lang niet allen, want dan kregen we niets anders dan een geleerd proletariaat, en dit is het gevaarlijkste van alle soorten van proletariaat. Wij begeeren ook zelfs niet alle uitnemende zonen. Want het is een dwaas vooroordeel, dat een jongen met goeden aanleg daarom alleen zou moeten studeeren. Elke kring en elk beroep eischt gaven en krachten. Maar wel moeten voor de studie de *alleruitnemendsten* uit onze kringen worden bestemd. Misschien zouden zij het in handel en nijverheid financieel veel verder brengen. Maar de behoeften van onzen tijd eischen, dat wij de uitnemendste onzer zonen, indien zij er lust toe hebben, aan de wetenschap wijden. En dan moet dit vooral bij uitbreiding der Vrije Universiteit niet meer voorkomen, dat Christenouders hun zonen, bijv. in de litterarische of de juridische faculteit, zenden naar de ongeloovige hoogescholen. Op de zonen van Christelijken huize heeft de Vrije Universiteit krachtens haar beginsel en bedoelen aanspraak.

En dan ten tweede nog — onze krachten zijn gering. Wij moeten dat gulweg erkennen, en ons niet sterker en grooter voordoen dan wij zijn. Wie onze kleinheid ons verwijten, moeten wij niet tegenspreken, maar alleen dringend verzoeken, dat zij ons steunen en sterken. Maar des te meer is het dan roeping, om in het kleine getrouw te zijn. En dat geldt nu in het bijzonder de hoogleeraren en studenten, en vooral dan ook weer hen, die de studie aan de Vrije Universiteit hebben volbracht en thans in het leven eene plaats innemen. Zij moeten lid worden of blijven van de Vereeniging van Gereformeerd Hooger Onderwijs en haar belangen naar vermogen voorstaan en bevorderen. Maar van grooter belang is het nog, dat zij lid blijven van de universiteit. Ieder gepromoveerde wordt door zijne promotie opgenomen in het corps der doceerenden, in het corps van hen, die op grondslag der Gereformeerde belijdenis de wetenschap beoefenen en aan anderen onderwijzen. Met het verlaten der school eindigt niet, maar begint de studie. De opleiding aan de Gereformeerde hoogeschool verplicht allen, die haar genoten, om de wetenschap te blijven liefhebben en dienen in haar geest. En zoo moge de Vrije Universiteit in Gods gunste eene school worden, die wortelend in het hart des volks, voor dat volk in al zijn kringen en standen een rijken zegen verspreidt.

En het is deze conclusie, die ik met gerustheid aan uwe stemming onderwerp, omdat ik mij van uwe instemming ten volle verzekerd houd.

De rede van den Hoogleeraar werd met hartelijke toejuiching begroet.

De *Voorzitter* deelt nu mede, dat er bericht is ingekomen van den heer *De Waal Malefijt*, dat deze door ambtsbezigheden verhinderd was de jaarvergadering bij te wonen. Een dergelijk bericht van Prof. *Woltjer*, na het sluiten der vergadering ontvangen, kon des namiddags nog in de meeting worden medegedeeld.

De Voorzitter gaf nu het woord aan Mr. *H. W. Hovy*, die mededeelde dat voor de Bestuurs vacature waren uitgebracht 57 stemmen, waarvan 50 stemmen op den heer *H. W. van Marle Jr.* en 7 op den heer *L. G. Weiss*. Voor lid van de Commissie van toezicht was gekozen de heer *J. Balhuizen* met 45 stemmen; de overige stemmen waren verdeeld.

Bij de „rondvraag" werd het woord gevoerd door de heeren *W. C. van Munster* en *P. J. Kloppers*, welke laatste zijn beste wenschen uitsprak voor den verderen bloei der Vrije Universiteit, die ook voor de lagere school, met name voor de studie der paedagogie, vruchten moge afwerpen.

De resumtie der „korte notulen" en de keuze der plaats voor de volgende jaarvergadering werd aan het Bestuur overgelaten, en daarna werd de vergadering door *Ds. B. van Schelven* met dankzegging gesloten.

In de *Bibliotheca Sacra*, de Amerikaansche godgeleerde *Quarterly review*, van Juli 1904, komt een Engelsche vertaling voor van Dr. Kuyper's eerste rectorale oratie, onder den titel: *The biblical criticism of the present day.*

Uit de Pers.

Wij laten hier nog een deel volgen van hetgeen de heer Dr. P. Wieringa schreef inzake de „genezing door het gebed des geloofs."

Het vermoeden ligt voor de hand, dat hierbij is gedacht aan genezingen, zooals ons die o. a. worden vermeld van Blumhart te Bad-Bol in Duitschland; maar bij nadere beschouwing blijken deze genezingen te verklaren uit nuttige omgeving en suggestieve kracht, welke niet, zooals bij de bijbelsche gave der gezondmaking, absoluut werken, maar relatief en successief, vooral ook onder den invloed van een op het gebed ontlast worden van schuld en wroeging, zonder dat behoeft te worden gedacht aan een wonder onder de rechtstreeksche inwerking Gods.

Echter kan deze zaak eigenlijk gevoegelijk blijven rusten, aangezien de voorstanders van de genezing op het gebed volstrekt niet alle toegeven, dat in Jacobus 5:16 van de gave der gezondmaking sprake is, al beroepen zij zich op teksten waarin deze gave staat vermeld.

Zij wijzen toch ook terecht op duidelijke verschillen o. a. daarin bestaande, dat bij de gave van Corinthe 13 van een, in den persoon aanwezige kracht, wordt gesproken, door welke kracht de zieke wordt genezen, terwijl bij de gebedsgenezing, ook wel genoemd geloofsgenezing volgens Jakobus, de genezing niet geschiedt door eene van den mensch uitgaande kracht ter genezing als zoodanig, maar op het gebed.

In het eerste geval *gebiedt* de persoon, door middel van wien de genezing verwacht wordt; in het andere geval *verwacht* men de genezing op het gebed. Wel komt het in beide gevallen aan op de verzekerdheid, dat de kranke zal herstellen, maar bij die verzekering *gebiedt* men in het eene geval, dat de ziekte zal wijken, in het andere geval *vraagt* men van den Heere, dat de kranke behouden wordt.

Volgens deze opvatting, dat we hier werkelijk met iets anders dan de gave der gezondmaking te doen hebben, rust echter op de aanhangers der gebedsgenezing de taak, om het bewijs te leveren, dat de wijze van genezing van ziekte door alle tijden heen, dus ook nu nog, is die op het geloofsgebed.

Wij spreken daartegenover als onze meening uit, dat dit bewijs uit de Schrift niet is te leveren, dat deze ons omgekeerd een anderen weg als den gewonen aanwijst.

Er staan zoo, in onze verdere beschouwingen, tegenover elkaar twee methoden, om van ziekte verlost te worden: de eerste die door *gebedsgenezing* d. i. de wegneming van ziekte, ook van lichamelijke krankheden, rechtstreeks door den Heer, op het geloovig gebed; de tweede die door *geneesmiddelen*, in welken vorm ook aangewend.

Voor de eerste methode staat ons dan geschreven: *het gebed des geloofs* zal den zieke behouden", zoodat wij hier niet alleen van gebedsgenezing, maar ook van geloofsgenezing kunnen spreken; voor de tweede beroepen we ons o. a. op de Schriftuitspraak: »die gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van noode, maar die ziek zijn".

Wij willen de gronden voor elk dezer methoden nader nagaan.

De aanhangers van de eerste drukken er, om te beginnen, sterk op, dat Christus niet alleen onze geestelijke, maar ook onze lichamelijke krankheden op Zich heeft genomen, zich beroepende op Jesaja 53:4: Hij heeft onze krankheden op Zich genomen en onze smarten heeft Hij gedragen. Vergelijk Matth. 8:17.

De wegneming van ziekte wordt door hen overgebracht van het terrein der Gemeene gratie, naar dat der particuliere (zaligmakende) genade. Dewijl Christus, zoo leeren zij, onze krankheden op Zich genomen heeft, behoeft de Christen niet krank te worden, en is hij het geworden om zijne zonden, hij behoeft het niet te blijven. Omdat Christus krank is geweest mag de Christen in elk geval van krankheid onmiddellijke en volkomene genezing verwachten.

Ds. Harzenberg, de meest bekende strijder voor geloofsgenezing in ons land, antwoordt dan ook op de vraag: Maar wil God altoos genezen? Wanneer de kranke waarlijk begeerte heeft, om ter eere Gods genezen te worden en de voorwaarden van verootmoediging, toewijding en geloof door hem volbracht worden, dan wil de Heer genezen.

Het kan niet duidelijker: omdat Christus persoonlijk krank is geworden, behoeven de Christenen niet krank meer te zijn.

Er is, leert hij verder, geen ziekte noodig, om iemand te doen sterven; op het geloovig gebed zonder door den mensch uitgevonden middelen, worden de krankheden door den Heer weggenomen.

Dat deze wijze van genezing algemeen in onbruik is geraakt, komt daarvandaan, dat de menschen in het algemeen ongeloof zich door satan hebben laten verleiden, om op dit gebied van de eenvoudigheid des geloofs af te wijken.

Het is volgens de aanhangers dezer methode wel zeer te betreuren, want daarvoor wordt nutteloos veel geld gekwist, veel pijn en ellende geleden, worden vele dierbare menschenlevens verkort en groote geestelijke zegeningen ontbeerd.

Gods zegen is dan ook niet langs andere wegen te verwachten. Men kan alleen verwachten dat God zegent in zijnen eigenen verordenden weg en die weg is: het geloofsgebed. »Ziedaar", zegt de heer Zegers in zijn aangehaald werkje »De Geloofsgenezing", »wat ons met nadruk en klem zonder eenigen schroom of eenige terughouding, zonder eenige consideratie ten opzichte van andere wegen en middelen, met groote stelselmatigheid verkondigd wordt".

Wij geneeskundigen vooral kunnen het ons voor gezegd houden: wanneer de aanhangers van de geloofsgenezing gelijk hebben, oefenen wij een ongeoorloofd beroep uit.

Wij hebben ons vergist; wij meenden, dat wij goed deden, edoch wij zijn onder een goeden schijn, nog wel onder christelijken naam, buiten Gods weg gegaan. Wij deden, wat Hij niet geboden heeft; de satan heeft ons verleid, wij hebben aan het geloof schipbreuk geleden, het heerschend ongeloof heeft onze oogen verblind.

Ds. Hazenberg en de zijnen beschouwen hun werk als het werk des Heeren, en richtzelven als predikers van het volle Evangelie, omdat zij Jezus Christus prediken, als den Geneesmeester van lichaam en ziel beide; welke genezingen door Hem op het gebed alleen, en geheel onmiddellijk, in elk geval, bewerkt worden, op voorwaarde van geloof, en zij beweren, dat allen, die dit niet inzien, zich nog door satan laten verleiden, om af te wijken van de eenvoudigheid des geloofs.

Ter verdediging van hun stelse verwijzen de aanhangers van de gebedsgenezing verder in hoofdzaak, zooals we zeiden, naar de woorden van Jakobus, boven reeds kort besproken, waarop wij later nog terug dienen te komen.

Verder halen zij aan de wonderbare genezing van Mirjam op het gebed van Mozes, waarnaast dan dadelijk wordt geplaatst de uitspraak: »Ik ben de Heere uw Heelmeester", Exodus 15:26. Verder wordt nog gewezen op de genezing der Israëlieten, die door de vurige slangen gebeten waren, door het zien op de koperen slang, op de genezing van Hiskia op het gebed, en voorts op de genezingen door den Heere Jezus en zijne Apostelen teweeggebracht.

Het feit staat bij hen vast, dat uit deze wonderbare genezingen, die op het gebed geschied zijn, de regel mag worden afgeleid, dat God de Heere bereid is altijd en in ieder geval een wonder te doen, om kranken te genezen.

Officieele Berichten.

Classe 's-Gravenhage.

De kerkeraad der Geref. kerk te 's Gravenhage bericht, dat de Classe 's Gravenhage D.V. vergaderen zal te 's Gravenhage op Dinsdag 9 Augustus a. s., gewone tijd en plaats. Punten voor het agendum worden ingewacht vóór Dinsdag 26 Juli e.k. bij den scriba, Van Speijkstraat 105, 's Gravenhage.

Namens den kerkeraad voornoemd:

C. LION CACHET, *scriba.*

MAASDIJK. Met dank aan den Heere mogen we vermelden, dat de kerk alhier tot openbaring is gekomen. Woonden wij krachtens een vroeger classicaal besluit eenige jaren bij de Geref. kerk van De Lier in, het lang beoogde doel is thans bereikt. De ambten zijn ingesteld en de kerkeraad is Zondag j. l. bevestigd. Zegene de Koning der kerk deze jeugdige plant tot de komst van Zijn Koninkrijk en de verheerlijking van Zijn Naam.

Het adres van den kerkeraad is:

A. VAN EDEN, *scriba.*

Zondag 3 Juli nam de Geref. kerk te IJmuiden haar nieuw kerkgebouw in gebruik. Bij welke gelegenheid Ds. J. H. Koers sprak over *Ef.* 2:20.

Het gebouw, dat ongeveer 630 zitplaatsen telt, was geheel bezet. Met pastory eenerzijds en een woonhuis anderzijds, is het een sieraad voor onze plaats. Zonder overdrijving mag gezegd: Het werk zelve prijst den meester en doet den architekt Tjeerd Kuipers alle eer aan. Dat dit kerkgebouw in een dringende behoefte voorziet, wordt algemeen erkend en was dan ook Zondag duidelijk merkbaar. Vooral voor de visschers lieden is het een uitkomst. De kerkeraad betuigt zijnen hartelijken dank aan allen, die door gebed en gave, door woord of daad, vele of weinige steenen tot dit kerkgebouw aandroegen. Bovenal dankt hij echter Hem, die ook alles tot dien arbeid der liefde wilde bewerken, en ons als gemeente zoo rijk beweldadigde.

Namens den Raad der kerk voornoemd.

P. DE RAADT,
Sub. scriba.

Kort verslag van de vergadering der classe Almkerk, gehouden te Alm kerk 30 Juni 1904.

1. De vergadering wordt op de gebruikelijke wijze door Ds. Bosch geopend als praeses der roepende kerk.

2. Uit de credentiebrieven blijkt, dat alle kerken der classe wettig zijn vertegenwoordigd.

3. In het modetamen nemen zitting o. a. Ds. Bosch praeses, Ds. Lanting assessor en Ds. Aalders scriba.

4. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

5. Ingekomen stukken der kerken van Harderwijk en van Zevenbergen worden voor kennisgeving aangenomen.

6. Rapporten. Ds. Bosch, Ds. Goedbloed en broeder Oost als deputaten, om saamspreking te houden met de provinciale deputaten der zending, nog niet aan hun opdracht hebbende voldaan, worden gecontinueerd.

Namens afgevaardigden naar de particuliere Synode, brengt Ds. Lanting verslag uit.

7. Rondvraag gehouden volgens art. 41 D. K. O.

Aan enkele kerken wordt advies gegeven in zake Zondagsarbeid en tucht.

8. Een voorstel der kerk van Almkerk, om groote kerken der classe te verzoeken, voortaan hun ongeneeslijke geesteskranken voor eigen rekening en niet ten koste van het suppletiefonds te doen verplegen, wordt algemeen goedgekeurd.

9 Aan het einde der pauze worden de verschillende collegegelden geind.

10. Voorstellen der kerk van Werkendam A, tot aanvulling van het huishoudelijk reglement worden besproken, en enkele met wijziging aangenomen. O. m. wordt besloten, voortaan een kort verslag der classevergaderingen op te zenden aan *De Heraut* en *De Bazuin*.

11. Benoemingen van classedeputaten hebben volgens art. 8 huishoudelijk reglement plaats als volgt: classiscorrespondent Ds. Goedbloed; quaestor Br. Oost; ad examina D.D. Osinga en Goedbloed; approbatie voor attesten D.D. Bosch, Goedbloed en Aalders; kerkvisitatie D.D. Davelaar en Kapteijn primi; Ds. Osinga secr.; hulpbehoevende kerken Br. G. van Oort, Br. G. v. 't Sant en Br. A. Oost; Kas art. 13 D. K. O. Br. W. N. de Leeuw, coll. Theol. School, theol. faculteit V. U. en zending Ds. Lanting.

12. De vacatuurbeurten worden geregeld en aangewezen.

13. Roepende kerk voor volgende vergadering is de kerk van Andel, plaats van samenkomst Nieuwendijk, datum 15 September e.k. 's morgens 9 uur.

14. De praeses doet de gebruikelijke rondvraag. De kerk van Dussen wordt weder voor een jaar de steun der classe toegezegd.

15. De vergadering wordt door den pr. Ds. Bosch, gesloten en de assessor, Ds. Lanting gaat voor in dankgebed.

Namens de classe Almkerk,
G. J. D. AALDERS, *Scriba.*

Buitenland.

Frankrijk Technisch onderwijs door Kloosterorden.

Den geestelijken orden der Roomsche kerk is door de Fransche regeering het geven van onderwijs verboden. De niet geautoriseerde orden zijn uit Frankrijk door het Ministerie Combes verdreven; die orden die op Frankrijk's bodem konden blijven, mogen door middel van het geven van onderwijs op scholen geen invloed uitoefenen op de vorming van het opkomend geslacht. Doch de leiders dezer orden geven niet spoedig den strijd op. Zij zoeken verloren terrein te herwinnen door het geven van technisch onderwijs en wel in het kleedermaken, schoenmaken, en andere vakken, om aldus het opzet der regeering, de macht en den invloed der Roomsche kerk te fnuiken, te keeren. Wie weet of na verloop van eenigen tijd niet door de regeering wordt doorgedreven om alle geestelijke orden het land uit te drijven.

Voor 's hands zal daarvan echter niet veel komen. Immers, uit socialistischen hoek wordt aan het Ministerie Combes openlijk verweten, dat het door zijn verwoeden strijd tegen de geestelijke orden verzuimt in het land die sociale hervormingen tot stand te brengen, waaraan het behoefte heeft. Reeds is dit den eersten Minister niet onduidelijk in de kamer van afgevaardigden gezegd. Daardoor is het huidige Ministerie gestuit in zijn vaart om de Roomsche kerk en tegelijk daarmede andere kerken te verwoesten. Daaruit is ook te verklaren, dat het Ministerie het niet raadurft het concordaat te verbreken. De Roomsche kerk heeft toch met Napoleon I eene overeenkomst getroffen (concordaat) waarbij bepaald werd dat onder zekere voorwaarden, waartoe het goedkeuren van benoemingen tot bisschop behoort, de dienaars der Roomsche kerk uit de kas van den staat zouden bezoldigd worden. Dit concordaat is velen een doorn in het oog. Doch het Ministerie-Combes schijnt voor 's hands niet van plan aan het concordaat te tornen, omdat het er voor 't oogenblik geen meerderheid voor kan vinden. Wel genieten onderscheidene hoogere en lagere geestelijken geen staatstractement, omdat de regeering het voor hen persoonlijk inhield als straf voor benoemingen op staatkundig gebied, die het Ministerie niet aanstaan. Toch houden wij het er voor, dat als het Ministerie-Combes nog eenige jaren leven gegund wordt, het concordaat zal worden verbroken. Mits aan de kerken maar vrijheid van de uitoefening harer religie gelaten worde, zouden wij het opheffen van het concordaat niet betreuren.

Gemengd nieuws.

In Engeland wordt geklaagd over den geldelijken nood, waarin onderscheidene groote Christelijke vereenigingen zich nu en dan bevinden. Terecht wordt de oorzaak gezocht in de omstandigheid, dat de meeste Christenen niet systematisch en naar hun vermogen geven. We meenen dat het in Engeland in deze beter gesteld is dan in Nederland maar toch ook in Engeland moet geklaagd dat de gaven voor Christelijke doeleinden niet ruim genoeg vloeien. »Men heeft gezegd dat het geld bij de menschen schaarsch is, en dat daaruit de tekorten zijn te verklaren. Bij menigeen kan dit zoo zijn. Maar de opgave van testamenten die dag bij dag gepubliceerd worden bewijst duidelijk, dat een enorm groot getal menschen hun geld tot eene aanmerkelijke hoogte hebben opgestapeld. Wij vragen waar de verhouding is wanneer van een vermogen van een millioen guldens een *f* 50,000 afgezonderd wordt voor godsdienstige en philanthropische doeleinden! Men geeft te veel naar willekeur. Willekeur moet vervangen worden door conscientieus handelen. Elke geaccrediteerde Christelijke vereeniging zou in bloeienden toestand verkeeren, als de geheele kerk het systematisch en naar vermogen geven in toepassing bracht." Aldus *The Christian*

In Engeland neemt de eerbied voor den dag des Heeren voortdurend af. In Londen alleen zijn elken Zondag tegenwoordig 24,000 winkels open. In het parlement deed lord Avebury een voorstel om hieraan een eind te maken. Doch hij nam zijn voorstel terug, waarover de voorstanders van heiliging van den dag des Heeren niet treuren. Volgens de *Bill* van lord Avebury zouden de winkels die tabak en sigaren, couranten, en sterkendrank verkoopen, open mogen blijven. Er is altijd nog een groot deel van het Engelsche volk, dat de Engelsche Zondagsviering wil behouden, en dit deel wil natuurlijk een Bill waarbij de winkels gesloten worden, doch *niet* met uitzondering van die, welke alcoholische dranken enz. verkoopen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

OOST EN WEST.

XXV.

VERIJDELD.

Het lang uitblijven van onzen officier was te Londen niet onopgemerkt gebleven, en de opperbevelhebber ontving graaf De R..ye, dien hij trouwens te nauwernood kende, juist niet vriendelijk.

Het waren destijds booze tijden. Ontrouw en verraderlijke handeling, ze kwamen menigvuldig voor. Men wist, dat velen bij de eerste de beste gelegenheid bereid waren de wapens tegen de regeering op te nemen en ook dat niet weinigen voor goud waren om te koopen. Dit maakte, dat de een den ander niet vertrouwde en inzonderheid op vreemdelingen een wakend oog werd gehouden. Ook was bekend, dat de Roomschen het meest met Jakobus hielden, terwijl de Protestanten ijverden voor den Prins, Koning Willem den derde. Zelfs tusschen Nederlanders en Engelschen, destijds zoo nauw verbonden, bestond volstrekt geen innige vriendschap. Telkens klaagden de Engelschen, dat de Oranjevorst zijn landgenooten voortrok.